Sholem Aleichem.
Mentshen: a theater-shtik
in eyn akt.
In : Dramatishe shriften.
Nyu York, 1937, c1917.

BIBLIOGRAPHIC RECORD TARGET

YIVO INSTITUTE FOR JEWISH RESEARCH

Master negative Storage Number Y-2005-1909.14

Sholem Aleichem, 1859-1916.
Mentshen: a theater-shtik in eyn akt.
In : Dramatishe shriften. Spetsyele "Morgn-frayheyt" oysg.
Nyu York : Morgn-frayheyt, 1937, c1917.
Pp. 117-150.
Ale verk fun Sholem-Aleykhem ; 5

1. Yiddish drama.--lcsh
I. United States-New York-New York II. Sholem Aleichem, 1859-1916.
Works. 1937 ; 5.

ID : NXYH01-B20733 CC: 9114 DCF: [HBR]
CALL #: /12426

Reduction ratio X10.0

מענשען. אָ טהעאַטער־
שטיק אין איין אַקט.

געשריבען אין יאָהר 1907.

די פּערזאָנען:

דניאל. אַיין אלטער הויזדיענער, אַיין עקאָנאָם און אַיין אויפזעהער אויף די „מענטשען" אין הויף. א בחור שוין אין די יאָהרען, וואָס וויל אויסזעהען יונג. טראָגט אַ רויטע וועסטע מיט מעשענע קנעפּלעך, קעסטעלדיגע הויזען, אַ גרינעם שניפּס. האַלט זיך גרויס און רעדט שטרענג מיט קלענערע פון זיך; מיט גרעסערע ווערד ער קליין, רעדט ווייך.

הערץ. אַיין עלעגאַנטער משרת. טראָגט א פראַק, א ווייסע וועסטע, שענע וואָנסען.

ריקעל. אַ קעכין. טראָגט אַ ווייסען פאַרטוך, אַ ווייסען שלויער. אַ פריוליכע נשמה.

פישעל. איהר מאַן. דיענט אין צווייטען הויף. אַ פערזאָרגטער נפש.

ליזא. אַ שטוב־מיידעל, וואָס מע האָט נאָר־וואָס אָפּגעשאַפט.

רעוועטשקע. אַ שטוב־מיידעל, וואָס מע האָט נאָר־וואָס צוגענומען.

פאַניטשקע. אַ שטוב־מיידעל, וואָס מע האָט שוין לאַנג אָפּגעזאָגט.

רב סענדער. אַ מלמד. אַ בעוואַכסענער ווי אַ חיה. רעוועטשקעס פאָטער.

יוכבד. זיין ווייב. רעוועטשקע'ס מוטער.

מאַדאַם גאָלד. אַיין אויפגעקומענע נגידית. מע זאָגט — אַ מיליאָנערקע.

די האַנדלונג שפּיעלט זיך אָפּ ביי די נגידים אין אונטערשטען שטאָק, אין אונזערע צייטען.

א גרויסאַרטיגע קיך. אַ ווייסע פּליטע מיט מעשענע רעהרען און גלענצענדע גאַלקעס. אלע זאַכען און כלים פון א רייכער קיך: ריין, ווייס און זויבער. דער אויוון רעכטס, מיט׳ן פּנים צום פּובליקום. — לינקס, אין וואַנד, טרעפּ אַרויף אויפ׳ן צווייטען שטאָק. — צווישען די טרעפּ און צווישען דער ראַמפּע בילדעט זיך ווי אַ מין חדר׳ל, אַפּגעזונדערט פונ׳ם אויוון. דאָרטען שטעהט אַ קליין טישעל מיט אַ גרויסער ווייסער וואַלטער־שטוהל (איין אַלטמאָדישע קרעסלע). אויף דער שטוהל זיצט אַלע מאָל ד נ י א ל. אַקעגען דעם אַלקערעל, ביי דער צווייטער וואנד, רעכטס, שטעהט א גרויסער גרינער קאסטען. נעבען דעם קאסטען, נעהענטער צו דער ראַמפּע, אַ קליין רויט קעסטעל. אין מיטען קיך שטעהט אַ גרויסער לאנגער טיש מיט עטליכע בענקלעך. ביי׳ם טיש, אַראָפּגעוואָרפען דעם פראַק און פערקאַטשעט די אַרבעל, זיצט ה ע ר ץ און שרייבט אַ בריעף. ר י ק ע ל שטעהט הינטער איהם און דיקטירט איהם.

ר י ק ע ל. „...און שרייב מיר, ליעבע שוועסטער, ווי געהט דיר אין דעם דיענסט? און צי ס׳איז עפּים ביי אייך אַ סך „מענטשען“ און וואסערע „מענטשען“? און ווי אזוי בעגעהט מען זיך ביי אייך מיט די „מענטשען“?...“

ה ע ר ץ (שרייבט און דרעהט מיט דער צונג אַהין, וואו די פּען געהט). „און שרייב מיר, ליעבע שוועסטער...“ נו? ווייטער?

ר י ק ע ל (דיקטירט). „ביי אונז זענען מיר פיער „מענטשען“, אחוץ וואס ביי׳ם גרעט וואַשען א בעזונדער „מענטש“. און ביי די פערד אַ „מענטש“, און ביי׳ם טויער א „מענטש“, און אין גאַרטען א „מענטש“...“

ה ע ר ץ. טררררר!... זעה נאַר, ווי זי האָט זיך עם אביסעל צעמענטשעלט! איך האַלט נאָך גאַר פון פאַרינט, און זי מאַהלט ווי אַ מיהל!

ר י ק ע ל. וואו זשע האַלסט דו, שלים־מזל?

ה ע ר ץ. איך האַלט ביי דער ליעבע שוועסטער...

ר י ק ע ל. וואָס הייסט, אַט דאָ ערשט האַלסט דו? וואָס ס׳האָט זיך מיר גע׳חלומ׳ט יענע נאַכט און היינטיגע נאַכט! ווען זשע וועלען מיר קומען צו גאָט?

ה ע ר ץ. וואָס זשע האָט איהר געמיינט? אזוי ווי איהר באַרעבאַנעט, אזוי זאָל זיך שרייבען? אַ פּען איז ניט קיין צונג, וואָס זאָל מאַהלען! איידער מע שטעלט אוועק איין אות, דאַרף מען גוט צוהאַרעווען! (קוקט אויף דער פעדער צו דער ליכט). און דערצו איז נאָך די פעדער פון אונזער עקאָנאָם געראָטען אַז איהר בעל־הבית: האַרטלייביג, שווערפיסיג און פּוזאַטע. (בעווייזט מיט די הענד אויפ׳ן בויך. עס קומט אַן ל י ז אַ פון די טרעפּ אַראָפּ, געהט צו צום רויטען קעסטעל, זעצט זיך אַוועק, דאָס פּנים אין די הענד, וויינט).

ר י ק ע ל (צו ליזא׳ן). גאָט איז מיט דיר, וואָס וויינסט דו? אויף חורבן בית־המקדש?

ה ע ר ץ (צו ליזא׳ן). ביזט משוגע, צי חסר־דעה? אין מיטען דאַנערשטאָג האָט זי זיך צעוויינט? זאָלסט בעסער וועלען זיין מיין כלה...

ר י ק ע ל. האָסט, אַפּנים, געחאַפּט אַ פעטשאַטעק פון דער מאַדאַם? אַ נאָווינע! אַז מע איז ביי יענעם אַ „מענטש“, דאַרף מען אַלסדינג איבערטראַגען!

ה ע ר ץ. האָב זיי אין דער ערד, נאַרעלע, אזוי ווי איך. (ציהט זיך אוים). איך האָב קיין מורא ניט פאַר קיינעם! איבער מיר איז נישטאָ קיין עלטערס און קיין גרעסערס און קיין שטאַרקערס... וואָס מיר בעל־הבית! ווער מיר מאַדאַם! וואו מיר עקאָנאָם! דו האָב בעסער חתונה פאַר מיר, נאַריש מיידעל וואָס דו ביזט, וועט דיר זיין גוט ווי די וועלט.

ר י ק ע ל . אליין דער חתן — אליין דער שדכן!... (ד נ י א ל ארויס פון די טרעפ. הערץ חאפט זיך אויף, טהוט אן דעם פראק, שטעלט אוועק די טינט און פען צוריק אויפ׳ן קליינעם טישעל, ווערד איין אנדער מענש. ריקעל שטעלט זיך אוועק צום אויוועז).

ד נ י א ל (צו הערצ׳ן). הער נאר דו, פיינער בחור מיינער, קום נאר אהער! (פיהרט איהם צו צום פענסטער, קוקט איהם גלייך אין די אויגען אריין, ווייזט איהם מיט׳ן פינגער אויף ליזא׳ן). נו?

ה ע ר ץ . וואס „נו״?

ד נ י א ל . זיך שען אויסגעפיינט.

ה ע ר ץ . ווער?

ד נ י א ל . איך!

ה ע ר ץ . איהר?

ד נ י א ל (טהוט איהם א שמיר איבער דער נאז). קלאון! פאיאץ! נעה שוין געה ארויף, מע רופט דיך! פארברענט זאל דאס ווערען!

ה ע ר ץ . די רגע! (ער געהט צו די טרעפ ארויף).

ד נ י א ל (בעזעצט זיך פעסט אין דער קרעסלע, פערקאטשעט די ארבעל, שליסט אפ דאס טישקעסטעל מיט א קלונג, נעמט ארויס א ביכעל. טהוט אן א פאר קוילעכיגע ברילען. רופט צו ליזא׳ן צום טיש, קוקט אין ביכעל אריין). דיר קומט פאר פיער חדשים מיט דריי וואכען. פיער מאל אכט איז, א פנים, צוויי און דרייסיג; און פאר די דריי וואכען צו צוויי רובעל א וואך — איז דריי מאל צוויי האבען מיר, אפנים, זעכס. צוויי און דרייסיג און זעכס איז, אפנים, אכט און דרייסיג. צוועלף האסט דו צו א גלייכען חשבון, איז, א פנים, פופציג. נא, אט האסט דו געלד. (נעמט ארויס געלד, שטעלט אוועק אויף ליזא׳ן די קוילעכיגע ברילען). דו וויינסט? דו ביזט נאך געזעצט? הא?... (שטרענג). מאך ניט קיין אנשטעלען און נעם געלה!

ל י ז א (נעמט דאס געלד, הערט ניט אויף צו וויינען). וואס בין איך שולדיג? ער האט מיר געזאגט, אז איך בין א שענע. ער האט מיר געשווארען, אז ער האט מיך ליעב...

ד נ י א ל . א גדולה! ער האט זי ליעב! אט דער ליץ, דער פאיאץ, דער משולחת? פארברענט זאל דאס ווערען!...

ל י ז א (הויבט אויף דעם קאפ). וועמען מיינט איהר דען?

ד נ י א ל . און דו וועמען מיינסט דו?

ל י ז א (לאזט אראפ דעם קאפ). נאטאנע׳ן מיין איך, נאטאן מאיסעיעוויטש...

ד נ י א ל (חאפט זיך אויף). הא? וואס האסט דו געזאגט? נאטאן מאיסעיעוויטש?

ל י ז א (שטיל). ער...

ד נ י א ל (שטיל). שוטה! וואס זשע האסט דו געשוויגען, נאריש ציגעל וואס דו ביזט? (מיט כעס). פאר וואס האסט דו ניט געזאגט מיר? נאריש קעלבעל! מ י ר האסט דו בעדארפט זאגען, מ י ר! פארברענט זאל דאס ווערען!...

ר י ק ע ל (לויפט צו פונ׳ם אויוועז). וואס איז? וועה איז מיר! (ברעכט די הענד).

ד נ י א ל . ניט אייער באבע׳ס דאגה! צו אייער ארבייט געהט!

ר י ק ע ל . טפו! (געהט צוריק צום אויוועז).

ד נ י א ל . ווי אזוי איז דאס געווען? דערצעהל, פאר מיר האב קיין מורא ניט; מיר קאנסט דו דערצעהלען אלץ. (שטיל). הייסט דאס, האט ער דיר איינגערעדט, אז ער האט דיך ליעב? און דו האסט איהם געגלויבט אויף נאמנות? אומגליקליכע וואס דו ביזט!... און איך האב געמיינט, אז דו האסט זיך פערבונדען מיט אט דעם פוסטען בחור, מיט דעם שלים־מזל! קום נאר אהער, זיץ...

(וויזט איהר אויף א בענקעל נעבען זיין שטוהל). זאג מיר נאר דעם ריינעם אמת, געדענק! דו רעדסט מיט מיר... ס'איז ער? נאטאן מאיסעיעוויטש, זאגסט דו?

ל י ז א (וויינט). לאמיך שוין אזוי לעבען און געזונד זיין מיט אייך אין איינעם... אט האט ער מיר געשענקט א פינגערל... (זי ווייזט איהם דעם פינגער).

ד נ י א ל (נעמט איהר האנד, בעטראכט דעם פינגער מיט'ן רינג). אומגליקליכע וואס איהר זענט!... שאף! ציעגען! קעלבלעך!... לאזט זיך איבעררעדען פון יעדען איינציגען!... (טהוט איהר א ווארף אפ די הענד). געהאלטען דאס בסוד פון מיר?!... סודות? זיך צע־נויפגערעדט? געגלויבט? געמיינט, זי איז אויפ'ן זיבעטען הימעל?! פארברענט זאל דאס ווערען!!... (חאפט זיך אויף, שפאנט ארום). אט אזוי נארט מען אייך אריין, אומגליקליכע נפשות וואס איהר זענט! (געהט־צו צו איהר, רעדט הויך). וואס האסט דו געמיינט? וואס האסט דו זיך געטראכט? האסט גערעכענט, אז ער וועט דיך נעמען? א מאדאם גאלד האסט דו זיך גערעכט צו זיין, חא־חא־חא! יואס שווייגסט דו, וואס? (זעצט זיך אוועק אקעגען איהר, נעמט איהר האנד, רעדט ווייכער). דערצעהל מיר, קינד, דערצעהל מיר אלץ.

ל י ז א (זעצט זיך אוועק נעבען איהם אויף א בענקעל, חליפעט. ־יקעל גנב'עט זיך אונטער, לעגט צו איין אויער). די ערשטע צייט, אז איך בין אנגעקומען, איז ער מיר נאר נאכגעגאנגען און געזאגט, אז איך בין א שענע, א פארשוין... אז איך בין א ציערונג אין שטוב. אז ער וואלט אויף מיר נאר געקוקט און נאר געקוקט... נאכדעם האט ער אנגעהויבען זיפצען און צו קרעכצען, זאגען, אז ער האט מיך ליעב, אז ער געהט אויס נאך מיר, אז ער קאן אהן מיר ניט לעבען... מיך געפרעגט, אויב איך וויל זיין זיינע... געבעטען, איך זאל אויף איהם האבען רחמנות... צוגעזאגט, אז ער וועט איבער־רעדען מיט זיי... און אז זיי וועלען ניט וועלען, וועט ער זיך סמ'ען,

ארער שיסען... ער וועט זיך נעמען דאס לעבען... אפגעלעגט אזוי פון טאג אויף טאג... ס'איז אויף איהם געווען א גאט'ס רחמנות...

ד נ י א ל. זי האט אויף איהם געהאט רחמנות? חא־חא־חא! פארברענט זאל דאס ווערען! נו, און ער אויף דיר? פאר וואס האט ער אויף דיר קיין רחמנות ניט? הא?... וואס־זשע האט ער דיר געזאגט היינט, נעכטען, עהערנעכטען? האסט גערעדט מיט איהם? זאג!

ל י ז א. גערעדט, וואס רען, איך האב ניט גערעדט? איך האב איהם אלסדינג געזאגט... איך האב געוויינט... (וויינט).

ד נ י א ל. זי האט געוויינט!... נו, און ער?

ל י ז א. ער האט געבעטען פריהער מיט גוטען, איך זאל שווייגען, מיר צוגעזאגט מתנות, געלד... און אז איך האב מיך אפגעזאגט פון די מתנות, האט ער אנגעהויבען מיט בעזען. ער האט מיר געזאגט, אז טאמער מאך איך א סקאנדאל, וועט ערגער זיין פאר מיר, פאר מיין שוועסטער...

ד נ י א ל. פון וואנען וויים ער פון דיין שוועסטער?

ל י ז א. איך האב איהם דערצעהלט, אז איך האב א שוועס־טער א קאסירערין. טאמער ווערד מען געוואהר, פערלירט זי די שטעלע...

ד נ י א ל (חאפט זיך אויף מיט כעס, טהוט א זעץ אין טיש אריין. הויך). וואו זענען געווען מיינע אויגען, פארברענט זאל דאס ווע־רען!... און פאר וואס האסט דו מיר פריהער ניט געזאגט, אומגליק־ליכע וואס דו ביזט! (זעצט זיך אוועק, רייבט זיך דאס פנים, רעדט אביסעל ווייכער). זאג מיר נאר, קום אהער, דו נאריש מיידעל וואס דו ביזט, ווען האסט דו דא אחוץ דער שוועסטער?

ל י ז א (דורך טרערען). קיינעם ניט. איך האב דאך אייך גע־זאגט, אז איך האב דא נאר איין שוועסטער. דיענט זי אין א קלייט. א קאסירערין איז זי, א איינגערע פון מיר; איז טאמער ווערד מען געוואהר פון מיין אומגליק, פערלירט זי די שטעלע (יאמערט).

ד נ י א ל (שטילט זי איין). האב קיין מורא ניט, ס'וועט דיין שוועסטער ניט שאדען... גוט, וואס דו האסט מיר געזאגט. איך וועל שוין פון דיינעטוועגען זעהען. איך וועל שוין זעהען... (טראכט א ווילע). ווייסט דו וואס? איך וועל דיר געבען א קוויטעל צו מיינע א בעקאנטע... דארט וועסט דו זיין, ביז איך וועל זעהען... איך וועל שוין זעהען... (נעמט ארוים א שטיקעל פאפיער. שרייבט און סאפעט. ליזא זיצט און וויינט. פון די טרעפ הערט זיך א פרויען־קול: „דניאל! דניאל!").

ד נ י א ל (לעגט־אריין דאס שטיקעל פאפיער צוריק אין טישקעסטעל, טהוט אוים די בריללען, ווערד מיט א קאפ נידעריגער). באלד! באלד! (לאזט זיך ארויף אויף די טרעפ).

ר י ק ע ל (געהט־צו מיט'ן לעפעל צו ליזא'ן, שאקעלט מיט'ן קאפ). מיינסט, איך האב נישט געהערט? כ'האב געהערט אלסדינג... אט אזוי האט מען, אז מען איז א „מענטש" ביי יענעם. קומען זאל אויף זיי א חלירע, אויף אלע בעלי־בתים, רבונו של עולם!

ל י ז א (וויינט). אוי, ריקעל־קרוין, נשמה'ניו, הארצעניו! איך בין אומגליקליך! וואס וועל איך טהון? וואוהין וועל איך געהן? וואס וועל איך זאגען?... (ברעכט די הענד).

ר י ק ע ל. וויין נישט, נארעלע! איך האב פיינט מיך מישען אין פרעמדע געשעפטען, דו ווייסט דאך; נאר ווען ס'זאל קומען אויף מיר... (בויגט זיך איין צו איהר אויפ'ן אויהער). ווען עס קומט אויף מיר אזא זאך, וואלט איך ביי זיי אפגעצאפט דריי אקעס בלוט! פאסען וואלט איך פון זיי געשניטען! (ווייזט מיט'ן לעפעל). פאסען! קינדס־קינדער וואלטען זיי פערזאגט, זיי זאלען זיך ניט בעגעהן אזוי מיט „מענטשען"! א חלירע זיי אין פנים!

ל י ז א (ברעכט די הענד). וועה איז מיר, איך האב מורא פאר דער שוועסטער, פאר מיין שוועסטער, זי וועט פערלירען די שטעלע... וואס וועל איך טהון? וואס וועל איך טהון?...

ר י ק ע ל. אוי, גאט'ס בהמה'לע וואס דו ביזט! האסט א געלעגענהייט זיך בעוואהרענען איצט מיט נדן! זיי האבען גע־נוג, נישקשה, אויסקרענקען מעגען זיי! און נעמען א חתן, נארעלע, אויף מיר אזא יאהר, חתונה האבען און אויפהערען זיין א „מענטש" ביי יענעם... ווערען א בעל־הבית'טע, נארעלע, און אליין האלטען „מענטשען"... בעטראכט זיך!... אוי, מע געהט... (לויפט אפ צוריק צום אויוועז. ד נ י א ל און ה ע ר ץ געהען ביידע פון די טרעפ).

ה ע ר ץ. דאס איז יא גאט די נשמה און דעם הונד דעם לונג און לעבער! (מאכט א מאדנע גרימאסע, נעמט זיך צו איין ארבייט). בלבולים גאר!!

ד נ י א ל (שטרענג). זאל זיין שטיל! (צו ליזא'ן). איינגע־פאקעוועט ביי דיר די זאכען? (עפענט אויף דאס טישקעסטעל). נא, אט האסט דו נאך א פופציגער... אויף הוצאות וועסט דו בעקומען אחוץ... איך וועל שוין זעהען... אומגליקליכע בעשעפענישען וואס איהר זענט! פערבלאנזעטע שעפעלעך, גאט'ס בהמה'לעך, פאר־ברענט זאל דאס ווערען! (ליזא וויינט, וויל געהן, ער האלט זי אפ). האב צייט. איך וועל דיר געבען א קוויטעל, א בריעף וועל איך דיר געבען. (וויל שרייבען. קומט־צו ריקעל).

ר י ק ע ל (לויפט־צו צו דניאל'ן מיט'ן לעפעל אין האנד). איהר ווייסט דאך, אז איך האב פיינט מיך מישען אין פרעמדע געשעפ־טען. נאר זי האט איצט א געלעגענהייט זיך בעוואהרענען חאטש מיט נדן. א כשר בהמה'לע, איהר זעהט דאך...

ד נ י א ל (שטרענג, קוקט דורך די ברילען). ווער פרעגט ביי אייך עצות? אייער ארבייט איז ביים אויווען! גרייט נאר צום טיש נאך אויף דריי פארשוין. דא קומט באלד אראפ דער מאדאם'ס קרובים, ארעמע קרובים, דארף מען זיי געבען עסען אין קיך מיט די „מענטשען".

ה ע ר ץ. אַ גליק חאַטש, וואָס ניט מיט די הינט... (ר ב ס ע נ ד ע ר, י ו כ ב ד און ר ע ו ו ע ט ש ק ע לאָזען זיך אַראָפּ אַלע דריי, טהוען זיך אויס. רב סענדער וויקעלט זיך אויף פון די שאַלען, און מע דערזעהט אַ בעוואַכסען פּנים. ריקעל און הערץ בעטראַכטען איהם, ווי אַ ווילדע חיה).

ר י ק ע ל. וואָס איז דאָס? (ווייזט מיט די אויגען אויף די געסט).

ה ע ר ץ. זאָל מיך אַזוי וויסען אַ בייזע וועטשערע! קיין עין־הרע, אַ גערעט אויפ׳ן פּנים, גוט בעוואַכסען...

ד נ י א ל (צו די געסט). זעצט זיך אַוועק אַט דאָ ביי׳ם טיש, וועט מען אייך געבען עסען... ריקעל! גיט עסען! (רב סענדער וואַשט זיך, מאַכט המוציא הויך אויף אַ קול. הערץ ענטפערט „אמן יהא שמיה רבה“... ריקעל לאַכט אין פויסט. — מ אַ ד אַ ם ג אָ ל ד קומט אַריין באַלד נאָך זיי. בשעת די מאַדאַם גאָלד בעווייזט זיך, ווערד אַיין איבערקעהרעניש אין קיך: ריקעל טהוט זיך אַ וואָרף צום אויווען. הערץ חאַפּט זיך צו די טעלער, קלאַפּט מיט די גאָפּלען, וואַרפט מיט די לעפלען. ליזא האָט זיך אויפגעהויבען פונ׳ם רויטען קעסטעל, האָט זיך אַרויסגעגליטשט פון קיך אין דרויסען אַרויס. דניאל האָט אַראָפּגעוואָרפען די ברילען, אויפגעשטאַנען, געוואָרען מיט אַ קאָפּ קלענער. רב סענדער האָט אַוועקגעוואָרפען דאָס עסען).

מ אַ ד אַ ם ג אָ ל ד (אויף די אונטערשטע טרעפּ, אַביסעל העכער פונ׳ם באָדען). ריקעל! וועסט זיי געבען עסען און צו גלעזלעך טיי. (צו יוכבד). איך האָב גאַר פערגעסען פרעגען, ווי אַזוי הייסט זי, אייער טאָכטער?

י ו כ ב ד. ריווע.

ר ב ס ע נ ד ע ר. רבקה הייסט דאָס.

מ אַ ד אַ ם ג אָ ל ד. ריווע? רבקה? ניט שען!... רעוועקע, רעוועטשקע — זאָל זי הייסען רעוועטשקע.

י ו כ ב ד. איהר ווילט רעוועטשקע, זאָל זיין רעוועטשקע! ווער קאָן אייך זאָגען אַ דעה? זי איז דאָך אייערע...

ר ב ס ע נ ד ע ר. מיינע ווערטער. אַבי ס׳זאָל איהר זיין גוט און קיין זאַך ניט פעהלען. לא המדרש עיקר, אלא המעשה.

מ אַ ד אַ ם ג אָ ל ד. דאָס ווענדט זיך אָן איהר. וועט זי זיין גוט, וועט איהר זיין גוט; וועט זי זיין שלעכט, וועט איהר זיין שלעכט.

ד נ י א ל. (חאַפּט אונטער). וועט זי דיענען גוט, וועט איהר זיין גוט; וועט זי דיענען שלעכט, וועט איהר זיין שלעכט. (טהוט אַ וואונק צו הערצ׳ען און צו ריקל׳ען).

ה ע ר ץ און ר י ק ע ל (ביידע אין איינעם). וועט זי דיענען גוט, וועט איהר זיין גוט; וועט זי דיענען שלעכט, וועט איהר זיין שלעכט.

ה ע ר ץ (בעזונדער, אויף אַ זייט). אַזאַ יאָהר אויף זיי!

מ אַ ד אַ ם ג אָ ל ד. מיינע מענטשען האָבען זיך נאָך קיין מאָל אויף מיר נישט באַקלאָגט.

ד נ י א ל. אונזערע מענטשען האָבען זיך נאָך קיין מאָל נישט באַקלאָגט! (ווינקט צו הערצ׳ען און צו ריקל׳ען).

ה ע ר ץ און ר י ק ע ל (ביידע אין איינעם). קיין מאָל נישט באַקלאָגט זיך נאָך.

ה ע ר ץ (בעזונדער, אויף אַ זייט). אַזוי פיעל מכות זיי!

מ אַ ד אַ ם ג אָ ל ד. ביי מיר, עס קומט־אונטער אַ יום־טוב, אַ אימענינעס, נעם איך אָן אַלע מענטשען מתנות.

ד נ י א ל. דאָ בעקומען אַלע מענטשען מתנות! (ווינקט צו הערצ׳ען און צו ריקל׳ען).

ה ע ר ץ און ר י ק ע ל. מיר בעקומען אַלע מאָל מתנות!

הערץ (בעזונדער, אויף אַ זייט). ניט מעהר זאָלען זיי פאַר־מאַנגען!

רעוועטשקע. צו וואָס מתנות? מתנות איז ניט נויטיג...

יוכבד (צו דער טאָכטער, מיט אַ ציה ביי׳ם אַרבעל). ריוועלע, וואָס טהוסט דו? דו דאַרפסט שווייגען!

רב סענדער. מיינע ווערטער. יפה שתיקה...

הערץ (אויף אַ זייט). דער איד רעדט, אפנים, תרגום־לשון...

מאַדאַם גאָלד. און דאָס, וואָס זי קאָן שרייבען, איז זעהר גוט. עס מאַכט זיך אַ מאָל, מע דאַרף פאַרשרייבען דאָס גרעט פון דעם בוידעם, ווארום מע טראָגט, מע שלעפט, מע גנב׳עט.

דניאל. מע גנב׳עט! (ווינקט צו הערצ׳ען און צו ריקל׳ען).

הערץ און ריקעל. נאָך אַ מין גנב׳נען!

הערץ (בעזונדער, אויף אַ זייט). אַז אַך און וועה איז צו די גנבים!

מאַדאַם גאָלד (צו רעוועטשקען). עס אַפּ און נעם זיך צו דער אַרבייט. (צו דניאל׳ן). דניאל! זאָלסט אַכטונג געבען צו די פערד, צי מען גיט זיי האָבער, צי מע שרייבט גלאַט אַזוי אַ גוט יאָהר. זיי האָבען זעהר ליעב שרייבען חשבונות... (מאַדאַם גאָלד אָפּ. נאָך דער מאַדאַם׳ס אָפּגאַנג ווערד איין אַנדערע שטימונג: דניאל טהוט אָן די ברילען, ווערד מיט אַ קאָפּ העכער, זעצט זיך אַוועק אין זיין גרוי־סען שטוהל, שרייבט. ריקעל גיט־אויף צו׳ם טיש. די געסט עסען. הערץ עסט מיט זיי. עס הערט זיך פון אויבען אַ קול: „דניאל"! „דניאל"!...)

דניאל (וואַרפט אַראָפּ די ברילען, ווערד מיט אַ קאָפּ קלענער, פער־שפּילעט זיך, געהט אויף די טרעפּ). באַלד! באַלד! איך געה! איך געה! (דניאל אָפּ).

ריקעל (דערלאַנגט צו׳ם טיש). עסט, מיינע ליעבע געסט!

יוכבד. ווער איז אָט דער בייזער איד, אָט דער, וואָס מע רופט איהם דניאל? אָט איז ער גרויס און אָט איז ער קליין...

הערץ. דאָס איז אונזער חצי בעל־הבית.

רב סענדער (לעגט אַוועק דעם לעפעל). חצי וואָס?

ריקעל. דאָס איז אונזער עקאָנאָם; ער האָט צו שאַפען אויף אַלע „מענטשען". דורך זיין האַנד נעמען מיר וואָס אונז קומט... זענט איהר, הייסט דאָס, טאַקי נאָהענטע קרובים מיט אונ־זערע בעלי־בתים?

יוכבד. ניט שטאַרק נאָהענט. נאָר מיר געהערען זיך אָן שטיקלעך פריינדלעך.

רב סענדער. שני שבשלישי׳ס. איהר ווילט וויסען, ווי אַזוי? (לעגט אַוועק דעם לעפעל). אָט וועל איך אייך אויסרעכענען.

הערץ. מהכתיתי, רעכענט אונז אויס, ס׳איז כדאי צו ווי־סען. (עסט). אַ מענש דאַרף אַלסדינג וויסען וואָס אויף דער וועלט טהוט זיך. (עסט).

רב סענדער. מיין פעטער, דאָס הייסט, אונזער ביידענס פעטער, — מחמת איך מיט מיין ווייב זענען אויך אייגענע נע־שוועסטערקינדלעך, — האָבען זיך אָנגעקעהרט מיט אייער מאַ־דאַם׳ס מוהמע שוועסטער און ברודער. היינט פאַרשטעהט איהר שוין? (נעמט זיך צו׳ם עסען).

יוכבד. פונקט קאַפּויר! (לעגט אָפּ דעם לעפעל). אונזער מוהמע מיט אייער מאַדאַם׳ס פעטער זענען געווען שוועסטער און ברודער.

רב סענדער (לעגט אָפּ דעם לעפעל). מיינע ווערטער! ווי אַזוי האָב איך דען געזאָגט?

הערץ (צו יוכבד׳ן). ווי אַזוי האָבען זיי דען געזאָגט? (עסט).

יוכבד (לעגט אָפּ דעם לעפעל). דו האָסט געזאָגט, אַז אונ־זער פעטער מיט איהר מוהמע...

רב סענדער (לעגט אָפּ דעם לעפעל, ווערד אין כעס). איך האָב געזאָגט? ווי האָב איך געקאָנט אַזעלכעס זאָגען?

ה ע ר ץ (צו יוכבד'ן). ווי האבען זיי געקאנט אזעלכעס זאגען? (עסט).

י ו כ ב ד (לעגט אפ דעם לעפעל, רעדט צו דער טאכטער). נו? האט ער נישט געזאגט אזוי? זאג שוין דו, ריוועלע, וואס שווייגסט דו?

ר ע ו ו ע ט ש ק ע. וואס איז דער אונטערשיעד, אזוי געזאגט, אדער אזוי געזאגט? עסט בעסער, איהר האט שוין א מעת-לעת נים געגעסען...

ה ע ר ץ (צו רב סענדער'ן). אייער טאכטער איז גערעכט, לאם איך האבען אזא יאהר! פאר'ן עסען, זאגט מען, געהט קיין טאנץ נישט... הכלל, זענט איהר, הייסט דאס, אייגענע. וואס זשע? זיי האבען אייך טאקי געשריבען, איהר זאלט קומען צו פאהרען?

ר ב ס ע נ ד ע ר. חס ושלום! מיר זענען אליין געקומען צו פאהרען, געבראכט אהער די טאכטער זוכען איין ארט. דערווייל האבען מיר זיך דערמאנט, אז מיר האבען דא רייכע קרובים, זענען מיר געקומען צו געהן. תחילת האבען זיי אונז אפילו נישט דער־קענט...

י ו כ ב ד. פון וואנען זאלען זיי אונז קענען? יענע זענען, קיין עין הרע, אזוי רייך! מיליאנטשיקעס! (עס הערט זיך א קלינגען פון אויבען).

ה ע ר ץ. דאס מיינט מען מיך! זיי לאזען דען אפעסען? (עסט געהענדיג). אזוי ווי א הונט מוז מען חאפען און ווארגען זיך, דערווארגען זאלען זיי ווערען! (אפ).

ר י ק ע ל (צו יוכבד'ן). קומט דאך אויס, אז איהר זענט טאקי עפים גאר...

י ו כ ב ד. וואס דען האט איהר געמיינט? אונזער משפחה זענען לויטער בעלי־בתים. אונזער משפחה...

ר ע ו ו ע ט ש ק ע. וואס דארפען זיי וויסען די משפחה? דו טהוסט מיט מיר א שרוף?

י ו כ ב ד. וואס דען? זיי דארפען וויסען אלסדינג. זאלען זיי נים מיינען, אז דו ביזט גלאט אזוי א „מענטש", גלייך מיט אלע „מענטשען".

ר ע ו ו ע ט ש ק ע. מאמען! ס'איז נאר שווער ביז מע פועל'ט ביי זיך צו זיין ביי יענעם; נאר קוים האב איך מיך נעד־שטעלט, בין איך גלייך מיט אלע... (אפגעגעסען, נעמט זיך צו איין ערביים, וואשט און ווישט די טעלער).

ר ב ס ע נ ד ע ר (בענשט מיט א ניגון, מאכט מיט'ן קאפ). אר־הום... אמת, אמת... „על הארץ ועל המזון... רחם נא..." (שאקעלט זיך).

ל י ז א (קומט פון דרויסען, ברעכט די הענד, געהט צו צום רוימען קעסטעל, זעצט זיך אוועק, שפארט אן דעם קאפ אויף דער האנד).

ר ע ו ו ע ט ש ק ע. ווער איז אט דאס מיידעל?

ר י ק ע ל. דאס איז אונזער געוועזענע פאקאיאווע... היינט ערשט האט מען זי אפגעזאגט...

ר ע ו ו ע ט ש ק ע. פאר וואס?

י ו כ ב ד. א נאווינע וואס מען שאפט אפ א „מענטשען"! זיי נעמען צו, זיי שאפען אפ.

ר ב ס ע נ ד ע ר (האלט אין מיטען בענטשען). אר־אום... אר־הום... כחומר ביד היוצר... „הר־חמן..."

ר י ק ע ל (צו יוכבד'ן). וואס זאגט אייער מאן?

י ו כ ב ד (צו ריקלען). איהר וועט נים פארשטעהן. ס'איז פון דער גמרא. (דניאל קומט אן פון אויבען).

ד נ י א ל (געהט ארום הין און צוריק א מינוט אחן ווערטער. שטעלט זיך אוועק אקעגען ליזא'ן. רעדט שטיל). אומגליקליכע וואס דו ביזט!... זאלסט מיר געווען זאגען פריהער חאטש, פארברענט זאל דאס ווערען!... קום אהער... (ליזא געהט צו. ער זעצט זיך צוריק צום טישל). אט דא האסט דו איהר אדרעס... אהין זאלסט דו

צופאהרען... ווערסט לאזען גריסען פון מיר. ווערסט זאגען, איך וועל דארט זיין אפשר היינט נאך, אויב איך וועל קאנען, אנים — איז מארגען... אומגליקליכע וואס איהר זענט! (ליזא געהט צום רויטען קעסטעל, עפענט אויף, זוכט עפּים און פערשליסט צוריק).

ר ב ס ע נ ד ע ר (האט אפּגעבענשט, שטעהט אויף פון טיש, ווישט זיך אפּ די הענד אן דער קאפּאטע, געהט־צו צו דניאל׳ן). נאט אייך אפּ שלום־עליכם. איך האב געהערט, איהר זענט דא דער צווייטער בעל־הבית...

ד נ י א ל (טהוט אן די ברילען, ווערד מיט א קאפּ העכער). וואס ווערט איהר זאגען?

ר ב ס ע נ ד ע ר. גארנישט. איך האב אייך נאר געוואלט בעטען, איהר זאלט אכטונג געבען אויף אונזער קינד, השגחה געבען.

ד נ י א ל. אכטונג געבען? השגחה געבען? (קוקט אויף איהר און אויף ליזא׳ן). אכטונג געבען אויף אייער קינד? (זיפצט). יא־א־א! אכטונג געבען, אכטונג געבען.

י ו כ ב ד. זי איז ביי אונז טהייער... זי איז חלילה נישט קיין בת יחידה, נאר זי איז די עלטערע ביי אונז און סאמע די געראטע־נע... איך בעט אייך, גיט אכטונג...

ר ע ו ו ע ט ש ק ע. אויף מיר דארף מען ניט אכטונג געבען: איך קאן, ברוך השם, מיין שטערטעל אליין באשטעהן...

י ו כ ב ד (צו דער טאכטער). נארעלע וואס דו ביזט! (צו דניאל׳ן). איהר פארשטעהט... א שען מיידעל איז דער פרעמד...

ד נ י א ל. א שען מיידעל איז דער פרעמד... (קוקט אויף איהר און אויף ליזא׳ן). דאס איז דוקא פון די קליינע מעלות...

ר ע ו ו ע ט ש ק ע. מאמען דאגה ניט פאר מיר. קיינער וועט מיך ניט אויסחאפּען. איך בין ניט אלט קיין צעהן יאהר...

י ו כ ב ד (צו ריקלען). וואס זאגט איהר אויף איהר? קיין עין הרע, א ברדעת! (צום מאן). סענדער, טהו דיך אן, מיר דאר־

פען פאהרען. (צו דער טאכטער). זיי געזונד, ריוועלע, שאנעווע דיך, וועט דיר זיין, אם ירצה השם, גוט, בעסער ווי אין דערהיים.

ר ב ס ע נ ד ע ר. מיינע ווערטער: הכל תלוי במזל... (צו דניאל׳ן). זייט געזונד, רב דניאל, און גיט השגחה אויף מיין קינד. (זיפצט).

ד נ י א ל. געבען השגחה אויף אייער קינד... יא־א־א! געבען אכטונג אויף אייער קינד. (רעוועטשקע בעגלייט איהר פאטער און מו־טער ביז אויף יענער זייט טהיר, קומט צוריק און נעמט זיך ווידער צו דער ארבייט. — רב סענדער און יוכבד אפּ — פון אויבען, פון די טרעפּ, קומט אן הערץ).

ה ע ר ץ. די מאדאם האט געהייסען שפּאנען א וואגען און ארויסבעגלייטען אונזער ליזא׳ן מיט כבוד. (נעמט זיך צום רויטען קעסטעל. צו דניאל׳ן). און אייך האט מען געלאזט בעטען מחילה ארויף. נאטאן מאיסעיעוויטש וויל אייך זעהן ווענען די פערד.

ד נ י א ל. ווידער פערד! ער האט מיך שוין פערמוטשעט מיט די פערד! א פערד איז ביי זיי טהייערער פון א מענטשען! (לאזט זיך געהן). פארברענט זאל דאס ווערען! (דניאל אפּ).

ה ע ר ץ. חא־חא־חא! דעם ערגסטען הונט קומט אן דער בעסטער ביסען... (צו ליזא׳ן). מיך האסט דו ניט געוואלט פאר קיין חתן, ניין? שטעהט דיר ניט אן דער יחוס! דערפאר, ווייל איך בין א „מענטש“? אודאי איז א בעל־הבית בעסער פון א „מענטשען“. נאר אז די „מענטשען“ וועלען אנהויבען חתונה האבען פאר די בעלי־בתים, און די בעלי־בתים פאר די „מענטשען“, היינט וואס פאר א פּנים וועט דעמאלט האבען די וועלט?

ר י ק ע ל (צו הערץ׳ן). טאמער וואלסט דו שוין איינגענומען אביסעל שטומעניש, דו משומד איינער? א מענטש איז געבאר אזוי אומגליקליך, קומט ער צו געהן מיט א מענה לשון!

ליזא (פאַלט צו מיט אַ געוויין צו ריקל'ען). מאַמע מײַנע טהייערע!

רעוועטשקע (צו הערץ'ן). וואָס וויינט זי?

הערץ. זי האָט זיך דערמאַנט אַ ווײַנענדיגס

רעוועטשקע (צו ריקל'ען). וואָס וויינט זי?

ריקעל. ס'איז איהר אַנגעזאַלעט אויפ'ן האַרצען, וויינט זי.

רעוועטשקע (געהט צו צו ליזא'ן). וואָס איז אייך? (ברעכט די הענד). זאָגט מיר...

ליזא (ברעכט די הענד). אוי, זאָל אייך גאָט היטען... איהר זאָלט נישט וויסען דאָס. וואָס איך!... (קוקט אַרויף אויף די טרעפּ אַ ווײַלע, מיט טרערען פולע אויגען, פאַלט צו ריקל'ען אויף די הענד, וויינט ווי אַ קינד). זײַט געזונד, מאַמע מײַנע געטרייע!... איהר זענט מיר געווען אַ מאַמע!...

ריקעל (גלעט ליזא'ן איבער'ן קאָפּ). נו, געגוג, געגוג, וויינען. קינד! ס'אַ גאָט'ס זאַך, אַ גאָט'ס זאַך... פאָהר געזונד. זאָל דיר גאָט באַגליקען, ווי דו ווינשט זיך אַליין... אודאי, ווען דו זאָלסט מיך פאָלגען!... פאָהר געזונד!... (קאָן ניט רעדען מעהר. בעהאַלט דאָס פּנים אין פאַרטוך. עס הערט זיך אַ צוגעפאָהרענע פוהר. הערץ טהוט אַ חאַפּ דאָס רויטע קעסטעל אויף די פּלייצעס. אויף זײַנע אויגען שטעהען טרערען. ער מאַכט זיך פרייליך).

הערץ. דאָס קעסטעל איז, קיין עין הרע, גוט געפּאַקט. אַפּנים, קיין מאָל נישט געקרענקט... (טראָגט דאָס אַרויס פון דער טהיר. ליזא געהט נאָך מיט אַ געוויין, ברעכט די הענד, קוקט צום לעצטען מאָל אַרויף, אויף די טרעפּ. ריקעל וויינט אין פאַרטוך. רעוועטשקע בעטראַכט אַלעמען, הערט ניט אויף צו אַרביימען).

ריקעל (צו זיך אַליין). אָט־אַזוי־אַ באַגעהט מען זיך מיט אַ „מענטשען". אַ „מענטש" און אַ הונט איז ביי זיי אַלץ איין שוואַרץ יאָהר... אַ מצוה אויף איה׳ר — אַליין שולדיג... אַ „מענטש"

דאַרף געדענקען, אַז ער איז ניט מעהר ווי אַ „מענטש"!... (צו רע־וועטשקען). הערסט דו, מיידעל? אַז דו וועסט זײַן דאַרטען (ווײַזט איהר אַרויף, אויף די טרעפּ), זאָלסט דו אין זינען האָבען, אַז דו ביזט אַ „מענטש", און אַז דײַן אָרט איז אָט־אָ־דאָ...

הערץ (קומט צוריק פון דרויסען מיט רויטע אויגען). ווינציגער ביי אונז מיט אַ „מענטשען"... (צו ריקל'ען). מיך פערדריסט נאָר איין זאַך: געגוג זיי זינדיגען, לעגען זיי נאָך אַרויף די באַר אויף יענעם...

רעוועטשקע. אָט דאָס מיידעל האָט עפּיס געזינדיגט? מע האָט זי געחאַפּט מיט אַ גנבה? (ריקעל און הערץ שיסען אויס ביידע אַ געלעכטער).

ריקעל (צו רעוועטשקע'ן). ביזט נאָך גאָר אַ ציגעל, ווי איך זעה אַרויס!

הערץ. אַ תמ'עוואַטע מיידעל. אַ וואָהל מיידעל, ווי איך בין אַ מענטש! איך האָב ליעב אַזעלכע מיידלעך!... (וויל געבען רעוועטשקען אַ גלעט אין בעקעל. ריקעל גיט איהם איבער די הענד).

ריקעל. אַהז הענט! ביזט ניט נאַטאַן מאַיסעיעוויטש...

הערץ. גערעכט! זיי (ווײַזט אַרויף) מעגען אַלסדינג, מיר טאָרען ניט.

ריקעל. זיי זענען בעלי־בתים, מיר זענען „מענטשען"...

הערץ. הערט איהר, ריקעל סערדצע? איך האָב שוין אַ צייט ניט געהאַלטען די כלי. די פינגער זענען מיר שוין פאַרקליאַק־נעט, צו אַל־די שוואַרצע יאָהר! מע דאַרף אַרויסנעמען דעם אינ־סטרומענט. (נעהמט אַרויס פון אונטער'ן בעט די גיטאַרע). ס'איז פּאַס־קורנע אויפ'ן האַרצען, דאַרף מען צעטרייבען אַ ביסעל די מחשבות... שפּיעלען אַ פריילֿיכס... וואָס זאָל איך אייך שפּיעלען? (שטעלט ־ן די גיטאַרע). מיך אַז מע הערט שפּיעלען, ווערד מען די כפרה!... (קוקט אויף רעוועטשקע'ן און ווינקט אויף איהר מיט די אויגען). איך

וואלט א בעלן געווען, אז אלע שענע מיידלעך מיט אלע שענע ווייב־לעך זאלען מיך הערען... ריקעל קרוין! וואס זאל איך אייך זינגען אזעלכעס, ס'זאל אייך געפעלן?

ר י ק ע ל . געפעלן זאל דיך שוין — ווייסט דו וואר? זינג אונז א אידיש ליעדעל — און א סוף.

ה ע ר ץ . א אידיש ווילט איהר? וועל איך אייך זינגען יקום פורקן. (שפיעלט און זינגט א פריוליכס, קלאפט מיט'ן פוס און מאכט מיט'ן קאפ).

יקום פורקן —
חיים, שמעיה,
חנא וחסדא!
בעריל איז דא?
דא — דא — דא!
שמעריל איז דא?
דא — דא — דא!
אוי־וועה, בעריל,
אוי זשע, שמעריל!
בעריל, שמעריל,
חיים, שמעיה,
חנא וחסדא, —
יאקעל איז דא?
דא — דא — דא!
טאדרעס איז דא?
דא — דא — דא!
אוי־וועה, בעריל!
אוי זשע, שמעריל!
אוי זשע, יאקעל!
אוי זשע, טאדרעס!
בעריל, שמעריל,

חיים, שמעיה,
יאקעל, טאדרעס,
חנא וחסדא!...
נעציל איז דא?
דא — דא — דא!
פייוועל איז דא?
דא — דא — דא!
אוי־וועה, בעריל!
אוי זשע, שמעריל!...

(וואס ווייטער ווערד דאס שפיעלען אלץ שטארקער און פריוליכער. הערץ קאכט זיך, ריקעל און רעוועטשקע קאטשען זיך פאר געלעכטער, בעמערקען נישט, אז פון דרויסען־טהיר איז אריינגעקומען ריקעל'ס מאן — פ י ־ ש ע ל).

פ י ש ע ל (קומט אן מיט שטילע טריט, שטעהט און הערט, ווי הערץ קאכט זיך איב'ם ליעדעל און ווי ריקעל מיט רעוועטשקען לאכען, טהוט א הוסט). קיין עין הרע, ביי אייך פריילידך! גוט יום־טוב אייך!

ה ע ר ץ . גוט יאהר. נישטא וואס צו טהון, שפיעלט מען אביסעל אויפ'ן אינסטרומענט.

פ י ש ע ל (אויפגעבראכט). נישטא וואס צו טהון, שלאגט מען זיך קאפ אן וואנט! (צום ווייב). פרעגט גאר נישט אויפ'ן קינד, וואס סע מאכט? אבי ס'איז, דאנקען גאט, דא א גיטארע, און אט דער פוסטעקראט ברעמזעט אויף איהר!

ר י ק ע ל . זעה נאר, זעץ דיך אוועק פריהער, רוה זיך אפ. (הערץ טראגט איהם אונטער א בענקעל).

פ י ש ע ל (קוקט אויף הערץ'ן, ווי א גזלן, וויל זיך ניט זעצען אויף דעם בענקעל, וואס הערץ האט איהם אונטערגעטראגען, טהוט דאס א ווארף־אפ. נעמט זיך איין אנדער בענקעל, זעצט זיך אוועק). זאג מיר נאר, דו פיפערנאטער, דו שמינדער בנעץ, דו גרינער אנרעס, דו

פוילע קיסליצע! וואס ביזט דו מיר א רב שמעלקע מיט מיין ווייב. וואס דו אונטערהאלסט זי מיט ליעדלעך און מיט אינסטרומענטען?

ה ע ר ץ. ערשטענס, אונטערהאלט איך ניט נאר אייער ווייב אליין. צופיעל כבוד פאר איהר. און צווייטענס, דארף מען ניט פארגעסען, אז מע איז ביי יענעם א „מענטש“, איז נישטא קיין מאן, נישטא קיין ווייב, נישטא קיין שוועסטער, נישטא קיין ברודער.

פ י ש ע ל. אזוי גאר? הפקר ציבעלעס?

ה ע ר ץ. וואס דען? הוליע קבצן! ס'איז היינט א פרייע וועלט!

ר י ק ע ל (צום מאן). ווייס איך, וואס ער וועט דיר דערציילען, אט דער חושים!

פ י ש ע ל (אויסער זיך). וואס פאר א חושים איז ער? ער איז ניט קיין חושים; ער איז איין אויסגעלאזענער יונג, א הולטיי, א שמד'ילניק, א כל־בו'ניק מיט אויסגעדרעהטע וואנצעס, וואס פארדרעהט דעם קאפ פרעמדע ווייבלעך מיט נארישע מיידלעך!

ה ע ר ץ. זעהט נאר! איך בין שולדיג, אז אלע מיידלעך מיט אלע ווייבלעך זענען נאך מיר די כפרה!

ר י ק ע ל. די כפרה מעגסט דו שוין זיין פאר אלע אידען! שלים־מזל!

ה ע ר ץ. סע טהוט זיך אביסעל! למאי דארטען? (וויזט מיט די אויגען ארויף). וואס איך זעה מיך דארטען אן — טאטעניו! נישטא קיין מאן, נישטא קיין ווייב, מיינס און דיינס — שותפות'־דינגס... וואס דארפט איהר מעהר — איך האב אליין געזעהן, ווי אונזער מחותן האט ארומגענומען די מאדאם אט אזוי א. אט וועל איך אייך ווייזען... (ציהט אויס די הענד צו ריקל'ען).

ר י ק ע ל (מהוט איהם א שליידער־אפ פון זיך). מיט'ן קאפ אין דער ערד! (דניאל קומט אן פון אויבען).

ד נ י א ל (חאפט אן הערצ'ן פאר'ן קאלנער פון הינטען). אט וועל איך דיר געבען א נעם־ארום, וועט דיר ווערען פינסטער אין די אויגען! גיה ארויף, מע רופט דיך, פארברענט זאל דאס ווערען!

ה ע ר ץ. אטא גיה איך. (צו פישלען). זייט געזונד, האט א גוטען יאריד!

פ י ש ע ל (צו הערצ'ן פון דער ווייטען). מיט'ן קאפ אין דער ערד! ברעך דיר אויס א פוס, אדער אהינצו אדער צוריקוועגס! (הערץ אפ).

ד נ י א ל (לעגט אויס אויפ'ן טיש געלד אין עטליכע קופקעלעך. רעדט צו פישל'ען). איהר דארפט ניט זיין אזוי דאסיג פון דעם משוגע'נעם ליץ. זיינע ווערטער האבען א ממשות, פונקט אזוי ווי דער הונט בילט. (עפענט אויף דאס טיש־קעסטעל, נעמט ארוים די ביכער).

פ י ש ע ל. ניין. איהר פארשטעהט א מעשה? ביי זיי א „מענטש“ האט דען א ווערטה פון א מענטשען? מע איז פער־קויפט צו זיי. מע ווייסט נישט פון קיין שבת, פון קיין יום־טוב. מע קוקט נישט אן קיין ווייב, קיין קינד. און טאמער מאכט זיך, מע חאפט זיך ארוים איין מאל אין א יובל, מע קומט צו געהן — טרעפט מען איהם, אט דעם שארלאטאן, ברעמזען אויפ'ן צימבעל, און זיי שטעהען, די טעלעצעס, און קוקען אויף זיין בייז וואונדער!...

ד נ י א ל. נארישקייטען! (צעהלט געלד און ווארפט אויף ביינדלעך). נארישקייטען!...

ר י ק ע ל. (צו דניאל'ן). נו, זאגט שוין איהר אליין!

פ י ש ע ל (צו דניאל'ן). ביי אייך איז דאס נארישקייטען. און ביי מיר איז א וועהטיג מיט א פארדראס! מע מעג טאקי זיין ביי יענעם א „מענטש“. אבער א מענטש איז מען דאך, און א מענטש האט א גאל מיט איין אמביציע! (שלאגט זיך אין הארצען).

ד נ י א ל . וואסער אמביציע? (ווארפט אויף בייגדלשר). אמ־ביציע!... א מענטש מיט אמביציעס! ווי קומט צו א „מענטשען“ אמביציעס?

ר י ק ע ל (צו דניאל'ן). זאגט שוין איהר אליין טאקי, אמ־ביציע נאר!

פ י ש ע ל . אודאי אמביציע! מע איז טאקי ניט מעהר ווי א „מענטש“ ביי יענעם. א „מענטש“ האט אבער אויך א נשמה! א גאנצע וואך איז מען איינגעשפאנט, ווי איין אייזעל. און טאמער מאכט זיך איין מאל אין א דאנערשטאג א האלבע שעה, אז מע חאפט זיך אמאל ארוים זעהען זיך מיט'ן קינה, צי מיט'ן ווייב, טרעפט מען זיך דער שווארץ יאהר ווייסט מיט וועמען!... (וויקעלט אוים פון א פאפיער א שאל, גיט ריקלען). נא, דאס האב איך דיר גע־קויפט א שאל. קאסט א דרייערל. א מציאה פון א גנב!...

ר י ק ע ל . טאקי? אוי, איך וועל דאס אוועקגעבען פיי־געלע'ן, זי געהט נעבאך נאקעט... איך האב זיך געזעהן מיט איהר יענע וואך אין מארק אויף א מינוט. ווייזט אוים, אז קיין האניג לעקט זי דארט ניט... אז אך און וועה צו די יאהרען, אז מע איז אליין א „מענטש“ ביי יענעם און מע דארף נאך האלטען א קינד הינטער די אויגען. מע איז פארקויפט. (נעמט זיך צוריק צו דער ארבייט).

פ י ש ע ל . פארקויפט? פון דעסטוועגען וואלסט דו נאך געקאנט אויספיהרען, מאהלט אייך, זיך זעהן מיט איהר אביסעל אפטער. האסט קיין צייט ניט געהן צו איהר? דו שלאפסט אין שלייער? קאן זי קומען צו דיר. מע טאר זיך ניט דערווייטערען פון א קינד.

ר י ק ע ל . אט זאגט ער מיר מוסר. דערווייטערען זיך פון א קינד. די מאדאם וויל ניט וויסען פון קיין קינדער. די מאדאם האט פיינט א „מענטשען“, וואס האט קינדער. דאס ווייסט דו, צי ניין?

פ י ש ע ל . זיי האבען אלע פיינט! וואלסט בעסער געזעהען אפגעבען זי אהער, בעשטעלען פאר א „מענטשען“, זאל זי זיין מיט דיר...

ר י ק ע ל . דא? פאר א „מענטשען“ מיט מיר? א, ניט דערלעבען זאל איך דאס גאר, רבונו של עולם! מיין קינד וועל איך אוועקגעבען צו אט די וועלף, ס'זאל פון איהר ווערען חלילה אזא תכלית, ווי ס'איז געווארען פון פאניטשקען, אדער פון ליזא'ן... (צום מאן. זאגט איהם עפים אויפ'ן אויער, ניט אוועקלעגענדיג די ארבייט).

פ י ש ע ל (טהוט א שפרונג־אפ). א חלירע! א מיתה משונה! זיעבעצעהן חלירע'ס! אכצעהן מיתה משונה'ס! (מיט די קולאקעס ארויף אויף די טרעפ). ס'זאל אייך אנחאפען און ס'זאל אייך קויקלען און אויסקויקלען איינציגווייז, און ס'זאל ניט בלייבען פון אייך קיין שריד ופליט! ס'זאל א רוח אין אייער... (עס הערט זיך פון די טרעפ אראפ א פרויען־קול: „דניאל!“ „דניאל?“).

ד נ י א ל (ווערד מיט א קאפ קלענער, שרייעט ארויף). איך געה! איך געה! (אין א זייט, געהענדיג ארויף). אראפ און ארויף! אראפ און ארויף! פארברענט זאל דאס ווערען! (דניאל אפ).

פ י ש ע ל . אומעדום דאס איינענע!... (גלייכט זיך אוים די ביינער, קלויבט זיך געהן). דארט זוכט מען מיר שוין. מע שרייט שוין: „פישעל!“ פון אלע זייטען: „פישעל! פישעל!“ פישלען זאל זיך זיי אין קאפ, רבנו של עולם! ס'זאל זיך זיי אזוי גלוסטען צו לעבען אויף דער וועלט, ווי מיר גלוסט זיך אוועקצוגעהן פון דאנען. חאטש די גרויסע פארגעניגענס וואס מע האט, אז מע קומט אהער... (זיפצט). אך־אך־אך! מילא, אז מען איז „מענטשען“ ביי יענעם, דארף מען טאקי אזוי זיין פארקויפט? אפגעריסען מאן פון ווייב, מאמע פון קינדער, שוועסטער פון ברידער... פע! א

פאסקודנע וועלט! (צו רעוועטשקע'ן). הערסט דו, מיידעל! ביזט דא א נייע פאקאיאווע מסתמא? דו וועסט דאך אמאל חתונה האבען? גאט זאל דיך היטען, זאלסט זיין נאך דער חתונה א „מענטש" ביי יענעם! דעם דריטען טאג א שטיקעל ברויט — אבי אליין. (צו ריקל'ען). און דו? מעגסט זיין, נישקשה, אביסעלע מעהר פון דער ווייטען מיט דעם כוזיקאנט, וואס האט ארויפגעדרעהט די וואנצעם ארויף, ווי עפיס רעכטס... א גוטען! (פישעל אפ).

ריקעל. (קוקט איהם נאך א ווײלע, צעלאכט זיך). אט וועל איך מיך געהן אוועקזעצען קלאגען אויף חורבן בית המקדש, חא־חא־חא!

רעוועטשקע (איבערראשט). וואס לאכט איהר?

ריקעל. וואס זאל איך וויינען?

רעוועטשקע. ער איז דען ניט גערעכט. אייער מאן?

ריקעל. ווער זאגט דען, אז ער איז אומגערעכט?

רעוועטשקע. למאי זשע טהוט איהר איהם אן יסורים?

ריקעל. איך איהם? וואס טהו איך איהם? וואס בין איך שולדיג, אז מיר זענען ביידע פארקויפטע מענטשען? פריהער, מיידעלוויז, בין איך געווען אלע יאהרען א „מענטש" ביי יענעם. געקלויבען, געקליבען נדן, חתונה געהאט פאר איהם, געזעהן, ס'איז קיין תכלית ניט, ער וועט זיין ביי יענעם א „מענטש". און איך וועל זיצען ווי א פריצה מיט צעטויפגעלעגטע הענט, האב איך מיך געשטעלט פאר א „מענטשען". און אז מיין פיינעלע איז אונטערגעוואכסען, האב איך זי אויך באשטעלט פאר א „מענטשען"...

רעוועטשקע. פאר א „מענטשען"?

ריקעל. פאר א „מענטשען". מיר זענען „מענטשען", און אונזערע קינדער זענען „מענטשען", און אונזערע קינדס־קינדער, אפנים, וועלען אויך זיין „מענטשען". שוין אזוי באשערט פון גאט. מיר זאלען זיין „מענטשען"...

רעוועטשקע. באשערט פון גאט, מיר זאלען זיין „מענטשען"?

ריקעל. נו, יא. נעם, למשל, אט דו אליין טאקי. אט ביזט דו איצט א „מענטש" ביי יענעם. וועסט אנקלויבען עטליכע קערבלעך, וועסט דו מסתמא חתונה האבען אויך פאר א „מענטשען"?

רעוועטשקע. פאר וועמען זאגט איהר?

ריקעל. פאר א „מענטשען".

רעוועטשקע. פאר וועמען דען האט א מענטש חתונה? ניט פאר קיין מענטשען?

ריקעל (א פלעסק מיט די הענד). אוי, אידען! איז דאס מיידעל נאריש — מע קאן בלייבען אהן א בויך לאכענדיג! (עס קומט אן פון די טרעפ הערץ מיט א פאק מלבושים).

הערץ. דער אראפ, דער ארויף! דער ארויף, דער אראפ! איך האב עס געחאפט פון איהר א פעטשאטעק! דניאל האט זיך אויך נישט גענארט פון איהר! פריהער פון איהם, דערנאך פון איהר... דער אראפ, דער ארויף! דער ארויף, דער אראפ! (נעמט זיך צו די מלבושים, שפייעט אויפ'ן בערשטעל און בערשטעלט). ארויף און אראפ! אראפ און ארויף!

ריקעל. וואס קאיעט דאס מיט זיי היינט ווי א קרחת!

הערץ (בערשטעלט). ווייסט זיי דער רוח—ארויף און אראפ! אראפ און ארויף! מע ריכט זיך אויף געסט. די קראקאוועצקים דארפען באלד זיין. די מאמע מיט דער טאכטער. ארויף און אראפ! אראפ און ארויף! נאטאן מאיסעיעוויטש האט זיך אויסגעפוצט ווי א מויד. ס'איז א סברה, אז ס'וועט זיין א שדוך. ארויף און אראפ! אראפ און ארויף! (צו רעוועטשקע'ן). בארישני, ביזט געבליבען אהן ארבייט? עפיס זיצסט דו מיר, ווי א מחותנת'טע אויף א פרעמדער חתונה? נשמה מיינע, העלף מיר פוצען די מלבושים. קעצעלע! (גיט איהר דאס בערשטעל). אונזער מאדאם

האט פיינט, אז מע זיצט, ווי א פריצה. זיצען, זאגט זי, איז פאר א „מענטשען“ אומגעזונד. (ער טהוט זי א קניפּ אין בעקעל). בעקעלעך, ווי די פּאמפּעשקעס!

ר י ק ע ל (גיט איהם איבער די הענד). אזאס, דו משומד! מיינט, ס'איז איהם ליזא.

ה ע ר ץ . מע דארף זי איינגעוועהנען ביסלעכווייז, איידער זי וועט קומען ארויף און איידער אונזער נאטאן מאיסעיעוויטש וועט זיך מיט איהר בעקענען... שאט! אן געהט פאניטשקע! א גאסט!... ריקעל, צעווארפט דעם אויווען! (עס קומט אן פ א נ י ט ש ק ע פון דרויסען, איין אויסגעפּוצטע, איין אנגעפּארבטע, פּאלט ריקלע'ן אויפ'ן האלז).

פ א נ י ט ש ק ע . באן זשור, מאדאם!

ר י ק ע ל . טהו נאר א קוק — א גאנצע פריצה! פאניטשקע! פאר וואס זעהט מען דיך ניט? די גאנצע צייט מורא געהאט זיך בעוויזען? וואו ביזט דו אצינד? וואס מאכסט דו?

ה ע ר ץ . זעה נאר, אין איין קלאפּ, ווי די עשרת בני המן! לאזט איהר איבערחאפּען דעם אטהעם. (גיט איהר די האנד, טראגט איהר אונטער א בענקעל).

פ א נ י ט ש ק ע (צו הערצ'ן). מערסי, מאסיע! (פערנייגט זיך צו איהם).

ה ע ר ץ . דו רעדסט שוין אויף פראנצויזיש?

פ א נ י ט ש ק ע . חא־חא־חא! קיין אנדער שפּראך רעד איך ניט אצינד, א חוץ פראנצויזיש. באן זשור, זשע וואו פרי, סעססעסע דאניי מאא, קעלקשאז אדעוואואר ל'ארזשאן מאסיע — הא? פערשטאנען וואס איך האב דא געזאגט?... איהר קוקט אויף מיר און וואונדערט זיך? בלאטע! ס'איז שוין ניט די פאניטשקע וואס אמאל!... אטאנדע! פאניטשקע איז שוין מעהר נישט קיין „מענטש“ ביי יענעם! איך בין מיר אליין פאר זיך א „מענטש“!... וואאליא!

(טהוט א זעץ איבער די קעשעני). חא־חא־חא! (צו רעוועטשקע'ן). וואס קוקסט דו אזוי אויף מיר מיט אפענע אויגען? ווער ביזט דו? א נייע פּאקאיאווע? און וואו איז ליזא?... (טהוט א פייף און א מאך מיט דער האנד). דורכגעטריבען? חא־חא־חא! מיר איז בעסער פון אייך אלעמען אט־דא־א, טשארט פאבערי!... איך האב מיר מיין שטוב, פיער צימער מיט א קיך, פּאראל דע אנאר, מיט א פולען קאסטען מיט גרעט, מיט א פולע שאפע מיט קליידער, און ציערונג קעלקשאז דע מאניפיק!... ערשט נישט לאנג האט מען ביי מיר אוועקגע'גנב'עט א פאר ברילאנטענע אויהרינגלעך, טאקי מיינער א חתן, א טשערקעס פון קאווקאז מיט ברענענדיגע אויגען, חא־חא־חא!... זעה נאר, ווי זי קוקט אויף מיר!... (ווייזט אויף רעוועטשקע'ן).

ר י ק ע ל (צו הערצ'ן). זי איז מיר עפּיס צו פרייליך!

ה ע ר ץ . איך האב מורא, אז זי איז אונטער'ן גלעזעל.

פ א נ י ט ש ק ע. סע נעפּא ווררו! איך טרינק נישט! איך טרינק נישט קיין בראנפען, איך טרינק ווייז! שאמפּאנסקאיע, פּאראל דע אנאר!... (חאפּט ארויס א סיגארעטעל, הערץ טראגט אונטער פייער).

ה ע ר ץ . אזוי? האסט דו שוין א חתן, פאניטשקע?

פ א נ י ט ש ק ע . פּאשאל! וואסער פאניטשקע? אויס פאניטשקע! פאניא יעפימאוונא, טשארט פאבערי! אלע אפיצערען, פּאלקאווניקעס, גענעראלען — ווייסען נאר פאניא יעפימאוונא, אי באסטא!... פאר פאניא יעפימאוונא האבען זיך צוויי סטודענטען געשלאגען, פּאראל דע אנאר! מיך האט מען אויך געשלאגען, איהר זעהט? (פערקאטשעט די ארבעל, ווייזט א בלויען צייכען). נאט, קוקט, טשארט וואס פאבערי, חא־חא־חא!... (לאכט היסטעריש).

ר י ק ע ל (נעמט זי פאר א האנד, זעצט זי אוועק ביים אויווען נעבען זיך). דערצעהל נאר, קינד, וואו ביזט דו געווען די גאנצע צייט? פאר וואס זעהט מען דיך ניט?

פ אַ נ י ט ש ק ע . וואָס זאָל איך דערצעהלען? איך האָב שוין דאָ אויסדערצעהלט אַלסדינג!... נאָר וואָס דאָ טהוט זיך (ווייזט אויפ׳ן הארצען) — דאָס איז נישט קיינעמס עסק! חאַ־חאַ־חאַ!... און דאַרט אויבען וואָס הערט זיך? (בעווייזט אַרויף אויף די טרעפּ). ליזא׳ן אַפּגעשאַפּט און די צוגענומען?... (ווייזט אויף רעוועטשקע׳ן). זיי שאַפּען אָפּ און נעמען צו... אַלע מאָל נייע „מענטשען“? אַלע מאָל נייע „מענטשען“? חאַ־חאַ־חאַ! „מענטשען“, חאַ־חאַ־חאַ!... וואָס האָט איהר אַראָפּגעלאָזט די נאָז אַלע? וואָס קוקט איהר מיך אָן? וואָס איך לאַך, חאַ־חאַ־חאַ? ס׳איז מיר גוט, לאַך איך!... חאַ־חאַ־חאַ! ס׳זאָל זיי זיין אַזוי גוט, ווי מיר! (ווייזט אַרויף אויף די טרעפּ).

ה ע ר ץ . אָמן!

פ אַ נ י ט ש ק ע . חאַטש האַלב ווי מיר!

ה ע ר ץ . אָמן יהא שמיה רבה!

פ אַ נ י ט ש ק ע . דאָס האָב איך זיי, זיי צו פאַרדאַנקען מיט דעם גוטסקייט, וואָס מיר איז אַצינד, חאַ־חאַ־חאַ! ניט קיין טאָג, ניט קיין נאַכט, תמיד אויסגעפּוצט, תמיד אָנגעפּאַרבט, תמיד פריילּיך! און מיין ברודער? מיין ברודער איז פאַר חרפּה אַוועק פון דאַנען. אַוועק, מע ווייסט ניט וואוהין. ס׳איז אַ סברה, אַז ער זיצט... (רעדט שטיל). ער איז אַ פּ אַ ל י ט י ־ ט ש ע ס ק י . פריהער איז ער געווען אַ שטילינקער, איצט איז ער געוואָרען אַ פּ אַ ל י ט י ט ש ע ס ק י ... פאַר בזיון, פאַר צרות... (פּויזע). אוי, האָט ער מיך אַמאָל ליעב געהאַט! ליעב געהאַט! ליעב געהאַט! (צעוויינט זיך היסטעריש).

ר ע װ ו ע ט ש ק ע (גערט צו צו איהר, וויל זי בערוהיגען). וויינט נישט... וואָס איז אייך? זאָגט, וואָס איז אייך?...

ר י ק ע ל (וויינט אין פאַרטוך). אַזאַ סוף אויף אַלע אונזערע שונאים!

פ אַ נ י ט ש ק ע (צו רעוועטשקע׳ן). אַוועקט! אַוועקט פון מיר! ריהר מיך נישט אָן! דו ביזט אַ הייליגע!... איהר קאָנט זיך נאָך אַלע אָננעמען פון מיר. חאַ־חאַ־חאַ! ווי מיין חתן זאָגט... איך האָב אַ חתן אַ פּאָעט, אַ דיכטער, שרייבט ער ליעדלעך, חאַ־חאַ־חאַ!

ה ע ר ץ . וויפיעל חתנים זי האָט!

פ אַ נ י ט ש ק ע . וויפיעל חתנים, זאָגסט דו? און דו האָסט זיך ניט גע׳שרכ׳ענט אַמאָל צו מיר, מאַן שער אַמי?... עי טי ראַזשאַ מיט די אויסגעדרעהטע וואָנצעס, קום מיט מיר אַ וואַלס, סיל וואו פּלע! (חאַפּט הערצ׳ן טאַנצען. אויף די טרעפּ בעווייזט זיך מאַדאַם גאָלד, נאָכדעם דניאל. מאַדאַם גאָלד שטעהט אַ ווײלע אויף די טרעפּ, קוקט זיך איין, דערקענט פאַניטשקע׳ן).

מ אַ ד ם ג אָ ל ד (שטאַרק אויפגערעגט). וואָס איז דאָס? ביי מיר אין קיך?? מיינע „מענטשען“ זאָלען זיך ערלויבען??? מיט אַזאַ ???? דניאל, היינטיגען טאָג זאָלען מיר אַפּגעשאַפט ווערען אַלע „מענטשען“! דו הערסט? אַלע „מענטשען“!!

ד נ י א ל (איינגעבויגען אין דרייען). אַלע „מענטשען“. אַלע „מענטשען“!...

פ אַ נ י ט ש ק ע (אַרויף צו דער מאַדאַם). דורכטרייבען אַלע „מענטשען“? אייך איז גרינג „מענטשען“ צונעמען און „מענטשען“ אַפּשאַפּען! איהר וואַרפט זיך מיט „מענטשען“, מאַ שער מאַדאַם! אויב ס׳איז איבער מיר, אַרעוואַר אַוועק פּלעזיר! (מאַכט איהר אַ קניקסען). גריסט אייער עהרליכען תכשיט נאָטאָן מאַיסע־יעוויטש. מיר וועלען זיך נאָך אַמאָל בעגעגענען מיט איהם!... און איהר וואַרפט זיך נאָר ניט אַזוי מיט „מענטשען“, מאַדאַם, וואָרום „מענטשען“ זענען אויך מענטשען, טשאָרט וואָס פּאָבערי!...

מ אַ ד אַ ם ג אָ ל ד (טופּעט מיט די פיס). דניאל! וואָס שטעהסט דו, ווי אַ לעהמענער גולם? וואַרף זי אַרויס! וואַרף זיי אַלעמען אַרויס! אַלעמען! אַלע „מענטשען“! אין דער ערד אַריין!

אין דער ערד אריין די „מענטשען“, איהר מאכט מיר א תל פון מיין שטוב! איהר פארפאסקודיגט מיר מיין שטוב!!!...

ד נ י א ל (אראפ צום טיש, חאפט ארויס דאס געלד פון טישקעסטעל מיט די פאפיערען מיט די ביכלעך, טהוט דאס א ווארף דער מאדאם צו די פיס אינאיינעם מיט'ן בינטעל שליסלען, פערשפיעלט זיך פון אויבען ביז אראפ). גענוג! גענוג האב איך געשוויגען, פארברענט זאל דאס ווערען! (צו די דיענסטען הויך). איהר מאכט זיי א תל פון זייער שטוב! איהר פארפאסקודיגט זיי די שטוב! מיר, „מענטשען“, פארפאסקודיגען זיי זייער שטוב!... טהוט זיך אן! קומט! קומט אוועק פון דאנען! מיר טארען דא ניט זיין! ווער זענען מיר? וואס זענען מיר? מיר זענען ערגער פון ערגער! מיר זענען גאר־ניט! מיר זענען דער רוח ווייסט וואס! מיר זענען „מענטשען“! „מענטשען“ זענען מיר! (אויסער זיך, די אויגען אנגעגאסען, שרייעט הויך). מענטשען! מענטשען!...

(פ א ר ה א נ ג).